HELYI KIADÁSOK

HELYI (MEGSZÁLLÁSI) KIADÁSOK, MAGÁNPOSTÁK GYÜJTŐINEK
SZAKCSOPORTJA

2016. február 1 (26) szám

Készítette: FILEP LÁSZLÓ

A Visszatérések időszakának kisegítő bélyegzései

27. ábra Román bélyeggel díjkiegészített román díjjegyes lap, magyar bélyeges ál-vegyes bérmentesítéssel
(Cikk a 3-12. oldalakon)

Beszámoló jelentés a MABÉOSZ „Visnya Sándor” Hagyományos Gyűjtői Szakosztályon belül működő *Helyi (megszállási) kiadások, magánposták gyűjtőinek szakcsoportja* 2015. évi munkájáról

Elnök: Barabássy Miklós
Titkár: Dr. Bodor Mihály
Tiszteleti tagok: † Flasch Dezső
† Dr. Szigeti Lajos
Szakcsoport jelenlegi taglétszáma 23 fő.

A MABÉOSZ „VISNYA SÁNDOR” Hagyományos Gyűjtői Szakosztályának részeként működik a szakcsoport, mely a 2010. január 7-i szakosztályi ülésen alakult újjá.

Miután Szakcsoportunk tagsága jelentős átfedést mutat más szakosztályok tagságával, természetesen tagjaink is tartottak előadást más rendezvényeken is és részt vettünk a MABÉOSZ többi Szakosztályában folyó munkákban. Szakcsoportunkból többen a *Magyar Filatéliai Tudományos Társaság (Mafitt)*, a Slovenská Filatelistická Akadémia (SFA – Szlovák Filatéliai Akadémia) és több más, magyar és külföldi filatéliai szervezet tagjai. A Szakcsoport több tagja hivatalos bélyegszakértő, egy tagunk igazságügyi bélyegszakértő – akik rendszeresen vizsgálnak megszállási anyagokat, melyekről rendszeresen konzultálnak egymással, illetve az érdekesebb esetekről tájékoztatják a csoport tagjait a szakosztályi összejövetelek keretében.

A Szakcsoport tagjai jelentős irodalmi tevékenységet is folytatnak (cikkek, tanulmányok, előadások). Kiemelkedő Horváth Lajos, akinek sok évi előkészítő munkája után megjelent Kárpátalja monográfiája. Már évek óta a BÉLYEGVILÁG szerkesztőségének tagjai, és 2015-ben – többek között ezért a tevékenységéért is – a Gervay Mihály érmet a MABÉOSZ legmagasabb kitüntetését vehette át – amihez ezúton is gratulálunk!

Másik kiemelkedő tagunk Filep Lászlót, aki már évek óta a BÉLYEGVILÁG szerkesztőségének tagja, és rendszeresen közöl a tevékenységi körünkbe tartozó írásokat – nem csak a **HELYI KIADÁSOK** (melynek szerkesztője), hanem egyéb periodikák lapjain is.

Dr. Bodor Mihály, a Megszállási Szakcsoport titkára és a Szakosztály vezetőségi tagja a HUNFILA 2015 – Tata Nemzetközi Bélyegkiállításon a MABÉOSZ Kitüntető Oklevelét vehette át – amihez ezúton is gratulálunk!

A szakcsoport **HELYI KIADÁSOK** című lapja időszakosan jelenik meg, 2015-ben összesen 3 száma jelent meg, összesen 28, A5-ös méretű méretű oldalon. Komoly probléma a közlésre szánt írások hiánya. Sajnálatos, hogy megemlékezéseket is kellett közölnünk: a 2014-ben Lipták Istvánról, és Flasch Dezső halálának 10. évfordulójáról.

Lehetőséget biztosítunk minden (nem szakosztályi tag) gyűjtő számára is, hogy a **HELYI KIADÁSOK** című lapunk friss számaihoz interneten hozzájussanak.

Havonta, minden hónap első csütörtökjén, 15 órakor a Magyar Bélyeggyűjtők Háza 101. termében a szakosztályi összejövetel keretében találkozunk - sajnos itt is visszaesés következett be, az össze-jöveteleken résztvevők között csak alig néhányan a Szakcsoport tagjai.

Februárban több tagunk Bándi Attilával (Bécsben élő ismert gyűjtő-kutató) Sopronban találkozott, ahol a Nyugat-Magyarországi kiadásokkal kapcsolatos tapasztalataikat beszélték meg.

A Szakcsoport 2015. évi programja – az elfogadott munkaterv alapján:

A *Helyi (megszállási) kiadások, magánposták gyűjtőinek szakcsoportja* tevékenysége továbbra is a Szakosztály üléseinek keretein belül zajlik. Szakosztályi ülések: február 4, március 3 - éves beszámoló közgyűlés, április 7, május 5. és május 6-8. *HUNFILA 2016, Alpok-Adria – Szombathely Nemzetközi Bélyegkiállítások* – kihelyezett ülés, június 2, szeptember 1, október 6, november 3, december 1, 2017. január 5, február 2, valamint kihelyezett ülés a *FILPROK*-on és az *Internetes Bélyeggyűjtő Klub találkozóján* (ezek időpontja még nem ismert).

Tervezzük a Szakcsoport tagjainak közös részvételét különböző kiállításokon és azok rendezvényein.

A Szakcsoport gazdálkodásáról:

A Szakcsoport önálló gazdálkodást nem folytat.

Helyi (megszállási) kiadások, magánposták gyűjtőinek szakcsoportja 2015. évi munkájáról beterjesztett 'Beszámoló jelentést' a beszámoló közgyűlés 2016. február 4-én – a szóbeli kiegészítésekkel és a hozzászólásokra adott válaszokkal együtt – egyhangúlag elfogadta és jóváhagyta, hogy azt a Szakcsoport vezetősége benyújtsa a MABÉOSZ „VISNYA SÁNDOR" Hagyományos Gyűjtői Szakosztály vezetőségének.

Budapest, 2016. február 4.

Barabássy Miklós sk. *Dr. Bodor Mihály* sk.
a MABÉOSZ „Visnya Sándor" Hagyományos Gyűjtői Szakosztályon belül működő
Helyi (megszállási) kiadások, magánposták gyűjtőinek szakcsoportja
elnöke titkára

---------- o ----------

A Visszatérések időszakának kisegítő bélyegzései XI-XIV. rész

Kárpátaljai mozgóposta pótbélyegzés

A markofilia (bélyegzés-gyűjtés) tudományát nem művelő filatelisták előtt is közismert tény, hogy a Visszatérések időszakában nagyon sok féle-fajta kisegítő bélyegzést használt a Magyar Királyi Posta.

Sorozatunk előző IX-X. részében már foglalkoztunk a Kárpátalján használt mozgóposta bélyegzésekkel. A továbbiakban a mozgóposták által ideiglenesen használt pótbélyegzők kerülnek sorra, melyeknek érdekessége, hogy csak a futott küldeményen fellelhető egyéb adatokból (például a feladó személye, az általa írt szövegben előforduló helységnév vagy egyéb utalások, stb.) alapján lehet megállapítani azt, hogy kárpátaljai viszonylatban használták azt. Dr. Simády Béla: Kárpátalja postatörténete című műve szerint csak egy pótbélyegzőnek sikerült Kárpátaljai használatát bizonyítani, mégpedig a 39. számú, Taracköz-Budapest és viszont járaton. Horváth Lajos: A visszafoglalt Kárpátalja 1939-1944 (Kárpátaljai Postatörténeti füzetek 8.) 2011-ben megjelent

monográfia-előzetesében szerepel, a 37 oldalon egy újabb azonosítás: a 72. számú, Ungvár-Sianki és viszont. Ezen kívül a 2015-ben megjelent Kárpátalja postatörténete a kezdetektől 2014-ig című monográfiájában sem szerepel újabb azonosítás. Most sikerült egy a szakirodalomban eddig nem ismert, újabb mozgóposta pótbélyegzőt azonosítani – de erről később!

A bemutatott pótbélyegzéseket Kostyán Ákos a Magyar Bélyegek Monográfiája I. kötetében a *Mp. Pt-Uy. Típuscsoport. 1937.* és *Mp. Pt-Vy. Típuscsoport. 1938-1944.* megnevezés alatt írja le – azonban a Monográfiája VI. kötetében, a IV. rész I. fejezetében, a mozgóposták által használt bélyegzők leírásánál nem találunk ilyen megnevezésű részt.

A Dr. Simády Béla által azonosított 39. számú, Taracköz-Budapest „T" (térti) bélyegzésnek egy „C" betűjelű bélyegzés változatát mutatom be, egy „939 V. 23." keltű, a Huszt-i munkáskolónia főutcáját ábrázoló képeslapon (*19. ábra*).

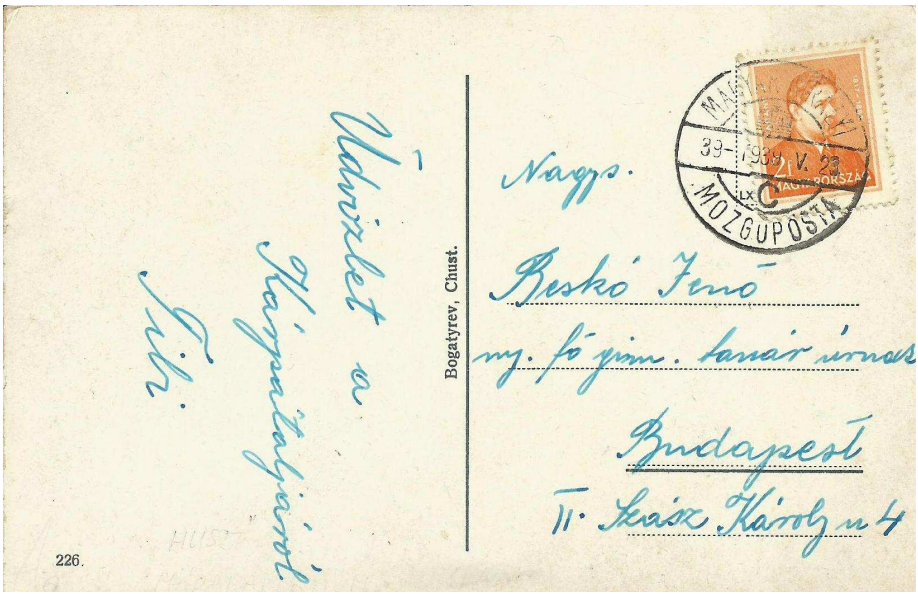

19. ábra: A 39. számú, Taracköz-Budapest „T" (térti) mozgóposta bélyegzés képeslapon

A szakirodalomban eddig nem ismert, újabb mozgóposta pótbélyegző a 308. számú, Körösmező-Máramarossziget és viszont járat „T" (térti) bélyegzése. A Monográfiája VI. kötetében 308 járatszámot nem találunk – ilyen számú mozgóposta bélyegző még a helynevet nem tartalmazó – mozgóposta szám-keletbélyegzések között sem szerepel – sőt, a Vasúttörténeti Szakcsoport gyűjtői sem ismernek ilyet! A 308. számú mozgóposta járat bevezetéséről 1942. március 4.-én a Rendeletek Tára a Magyar Kir. Posta részére (PRT) 1942. 12. szám, I ad. 212.814/3. A) alatt rendelkezik: „Máramarossziget-Körösmező között az 1738 (18.09-21.03) sz., térti útban a 1737 (6.50-9.02) számú vonatban Máramarossziget 1 ellátásában a 308. sz. mozgópostát rendeztem be." A „42 IV. 6" dátumú, „Ao" betűjelű bélyegzés a Magyar Cserkész Szövetség Kárpátaljai menedékházát

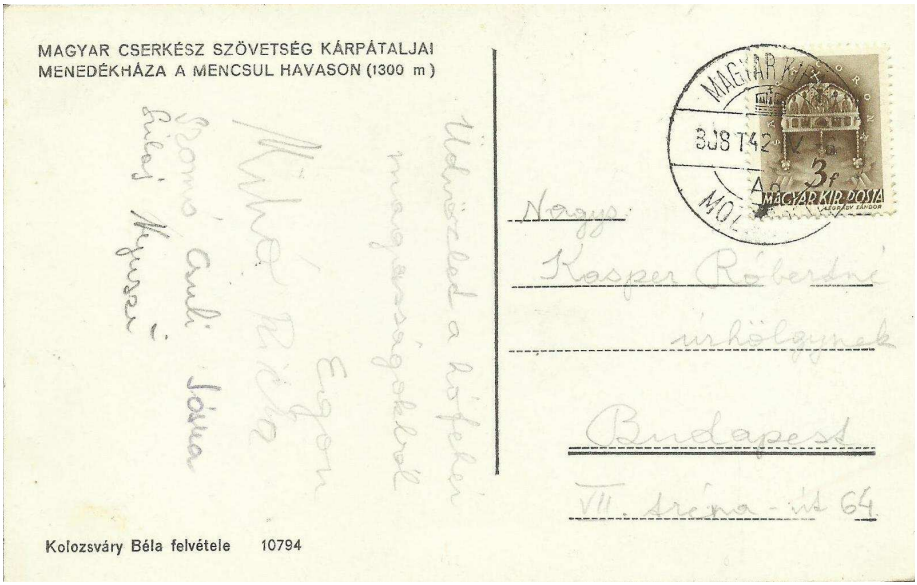

20. ábra: A 308. számú, Körösmező-Máramarossziget és viszont járat „T" (térti) mozgóposta bélyegzés képeslapon

a Mecsul havason ábrázoló képeslapon látható (*20. ábra*). A járat nem volt hosszú életű, mivel az 1942. évi május hó 4.-től érvényes, az 1942. évi 24. PRT mellékletében közölt 233.856/3-1942. számú rendelet (*A magyar mozgóposták és jegyzékelőmenetek jegyzéke)* felsorolásában már nem szerepel. A csupán alig több 2 hónapig működő járat számára nem gyártottak helyneves mozgóposta bélyegzőt.

Kárpátaljai – helynevet nem tartalmazó – mozgóposta szám-keletbélyegzések

A Magyar Királyi Posta az 1943. július hó 2.-án kiadott PRT 223.000/3. számú rendeletével 1943. október 3.-tól, az őszi menetrendváltozás időpontjának napjától életbe léptette a mozgópostai menetek új számozását. Ebben a rendeletben bevezette – az altiszti mozgóposták, majd 1944-től a tiszti mozgóposták számára – a helynevek nélküli, csupán a mozgóposta- jelzést és számot tartalmazó szám-keletbélyegzők használatát is – mely intézkedés révén – a dátumjelzésbe beépített útirányjelzés következtében a szükséges bélyegzőmennyiség a felére csökkent. Ezeknél a bélyegzőknél a használati helyeket nem csak a futott küldeményen fellelhető adatok (például a feladó személye, az általa írt szövegben előforduló helységnév vagy egyéb utalások, stb.) alapján lehet megállapítani, hanem onnan is, hogy ezeket az adatokat a PRT rendszeresen közli *A magyar mozgóposták és jegyzékelőmenetek jegyzéke* valamint annak módosításaiban. Ezekkel a szám-keletbélyegzőkkel sem Dr. Simády Béla: Kárpátalja postatörténete sem Horváth Lajos: Kárpátalja postatörténete a kezdetektől 2014-ig című, 2015-ben megjelent monográfiája nem foglalkozik.

A helynevek nélküli, csupán a mozgóposta- jelzést és számot tartalmazó szám-keletbélyegzéseket Kostyán Ákos a Magyar Bélyegek Monográfiája I. kötetében a *Mps. Xy. Típuscsoport. 1943-1944.* megnevezés alatt írja le, majd a VI. kötetben részletesen tipizálja is azokat.

A helynév nélküli mozgóposta szám-keletbélyegzőkkel – a valamilyen okból – rendelkezésükre nem álló helyneves mozgóposta bélyegzőket pótolták. Mi lehet ez az ok? Ha olvasgatjuk a PRT régi köteteit, gyakran láthatjuk, hogy azok a fránya bélyegzők milyen sokszor elvesztek – és sokkal ritkábban – de elő is kerültek! A vasúti mozgópostákat a Magyar Királyi Posta a Magyar Királyi Államvasutak (MÁV) vonataiban működtette, aki a vonatok menetrendjét elég sűrűn változtatta (hogy mást ne mondjunk, van téli-, és van nyári menetrend és van ünnepi, és van még sok indok). Egy ilyen menetrend-változás kihat a vasúti mozgóposták működésére is, és előfordul, hogy új helyneves mozgóposta bélyegzőt kell gyártatni – ami bizony időbe telik, de a postának menni kell! Ekkor áll szolgálatba egy helynév nélküli mozgóposta szám-keletbélyegző. Ha ezeknél a bélyegzéseknél nincs a küldeményen olyan adat, mely segíthetne a felhasználási hely azonosításában, akkor a fentebb említett, *A magyar mozgóposták és jegyzékelőmenetek jegyzéke* segíthet.

A bemutatott díjjegyes lapon (*21. ábra*) lévő bélyegzés dátuma „T 44 IV. 11" – vagyis erre az időpontra az 1943. november 1.-1944. június 5. között időszakra szóló, az 1943. évi 51. PRT mellékleteként megjelent 242.800/1943. számú rendelet érvényes. A 200. számú mozgóposta a rendelet szerint Debrecen-Máramarossziget és vissza közlekedő altiszti mozgóposta számára készült, a bemutatott bélyegzés ennek a járatnak „T" (térti) vagyis Máramarossziget-Debrecen bélyegzése.

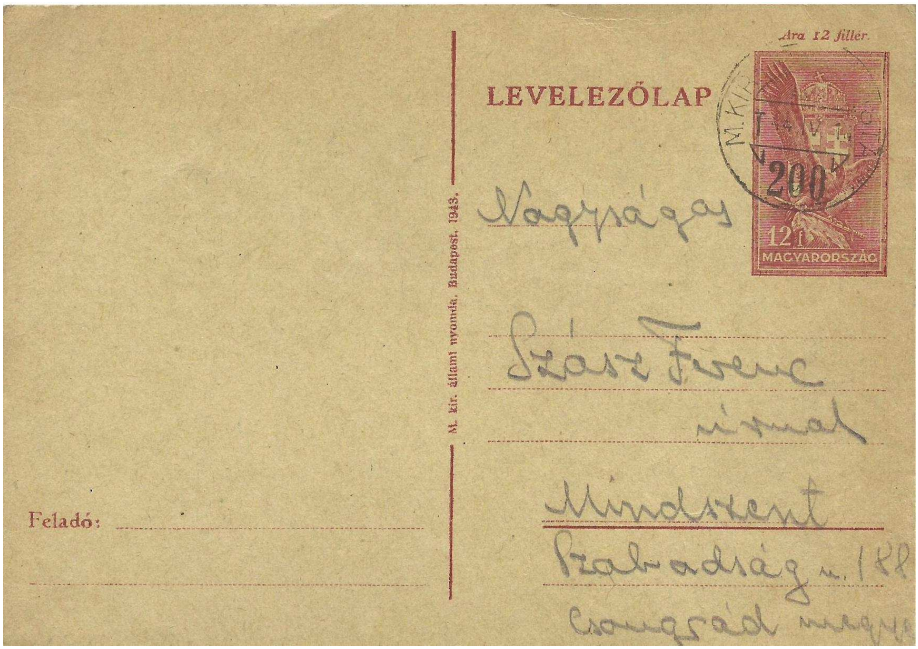

21. ábra: A 200 számú, Máramarossziget-Debrecen „T" (térti) mozgóposta bélyegzés levelezőlapon

Akkor miért sorolandó a Kárpátaljai mozgóposta bélyegzések közé? Mert amikor a PRT 223.000/3. számú rendelettel 1943. október 3.-tól átszámozták a mozgópostákat, az addigi, már 1942. december 5.-től közlekedő 307. számú mozgóposta új száma 200. lett és ezt megőrizte egészen 1944. június 5.-ig. Ekkor lép be egy újabb, fontos tényező, ugyanis Máramarossziget vasúton csak Kárpátalján keresztül, a 120-as számú, Királyháza-Huszt-Aknaszlatina vonalszakaszon át lehet elérni.

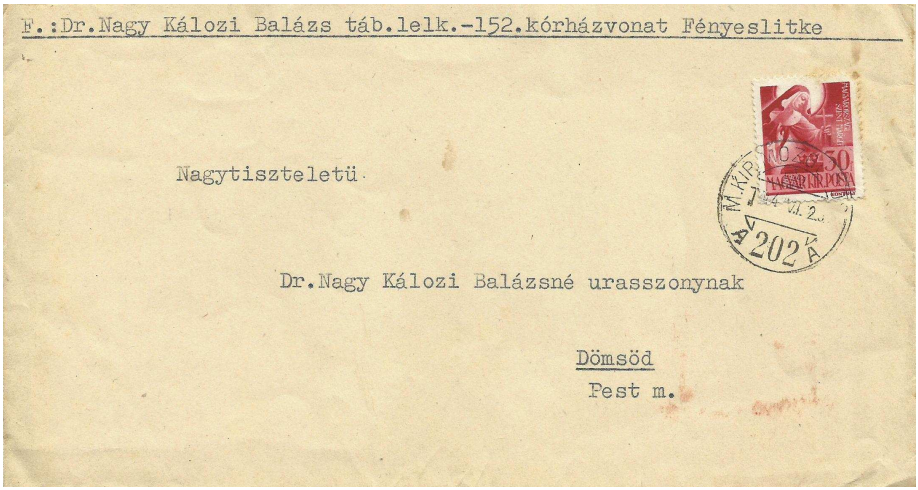

22. ábra: A 202. számú, Ungvár-Debrecen „T" (térti) mozgóposta bélyegzés levélen

Mennyivel egyszerűbb a másik, 202. számú mozgóposta bélyegzés (*22. ábra*) azonosítása: az 1944. évi 28. PRT mellékleteként megjelent 225.685/1944. számú rendelet 7. oldalán található a 202. mozgóposta Debrecen-Ungvár és vissza járat, mely ezen a vonalon 1944. június 5.-től közlekedik. Az altiszti mozgóposta számára készült, „A" ellenőrző betűs bélyegzés dátuma „T 44. V.I. 23." (az utolsó számjegy csak erős nagyításban azonosítható) – ennek a járatnak „T" (térti) vagyis Ungvár-Debrecen bélyegzése. Megkönnyíti a dolgot, hogy a borítékon gépírással ott a feladó: „Dr. Nagy Kálozi Balázs táb.lelk.-152. kórházvonat Fényeslitke". Az Ungvárról 15 óra 10 perckor induló mozgóposta-járatnak a trianoni határállomás, Záhony utáni negyedik megállója Fényeslitke – ahol a tábori lelkész úr bedobta levelét a mozgóposta-kocsi oldalán lévő levélfelvevő nyílásba, majd azt a mozgóposta altisztje ellátta a 202. számú mozgóposta bélyegzésével.

Kárpátaljai kisegítő jegyzékelőmenet bélyegzés

Először is, egy sok gyűjtő számára eddig ismeretlen fogalmat kellene tisztáznunk: mi is az a jegyzékelőmenet?

Kostyán Ákos a Magyar Bélyegek Monográfiája I. kötetében a következőképpen magyarázza el: „A jegyzékelőmenetek közvetlen egyesített zárlatokat, értékzárlatokat, csomagzárlatokat s rendszerint levélzárlatokat is szállítanak, általában postaközeg kíséretében, postakocsiban, a vonatvezető kocsijában vagy a motorvonat fülkéjében és végül közúti gépkocsijáratokkal. A szállított zárlatokat vasúti közeg, rendszerint a vonatvezető is kezelheti.

Ezek a vasúti jegyzékelőmenetek. A jegyzékelőmenet kísérője a kezdő- és útközi állomásokon a beérkező zárlatokat és csomagokat a részére megállapított rendeltetési hivatalok szerint szétosztja és jegyzékbe foglalva az útközi hivataloknak leadja. A vasúti jegyzékelőmenet az átadó jegyzékeket címhivatalonként az indító hivataloktól készen kapja, tehát nem jegyzékel. Ha a jegyzékelőmenetek mozgópostakocsiban, postaközeggel közlekednek, a mozgópostákhoz hasonló korlátozott felvételi és leadási szolgálatot is végezhetnek. (…) A nem mozgóposta-kocsiban közlekedő jegyzékelőmenet vagy az egyéb menetek, ha azt postaközeg kíséri, bármely útközi állomáson közönséges és express levélküldeményt továbbításra köteles átvenni. Azt lebélyegzi és a legkedvezőbb irányítási lehetőség figyelembevételével átadja valamely mozgópostának vagy postahivatalnak, amelyikkel zárlatot cserél. Ez fontos körülmény! Ebből következik, hogy valamennyi egyéb zárlat-közvetítőmenet bélyegzése előfordulhat bélyeges küldeményen is. A mozgóposta-kocsiban közlekedő jegyzékelőmenetek a felvett ajánlott küldeményeket kezelik és azokat a mozgópostáknak, illetve az útközi hivataloknak átadó jegyzékkel zárlaton kívül továbbítják. Tehát ezek a mozgópostákhoz hasonló ajánlási ragjegyeket kapnak."

23. ábra: A „M. KIR. POSTA / JEGYZÉKELŐMENET / 14" bélyegzésű lap

Kostyán Ákos az idézett rész után, a *Jm. Ks-hB. Típuscsoport. 1938.* megnevezés alatta következőképpen írja le a kisegítő jegyzékelőmenet bélyegzéseket: „Fekvő téglalap alakú, gumi h-bélyegzők. Szöveg egy vízszintes és egy ívelt sorban „M. KIR. POSTA / JEGYZÉKELŐMENET" elrendezéssel. Alatta középen a babérkoszorús, koronás címer. A két alsó sarokban a bélyegző sorszáma. Betű és számtípus groteszk. A keltezést

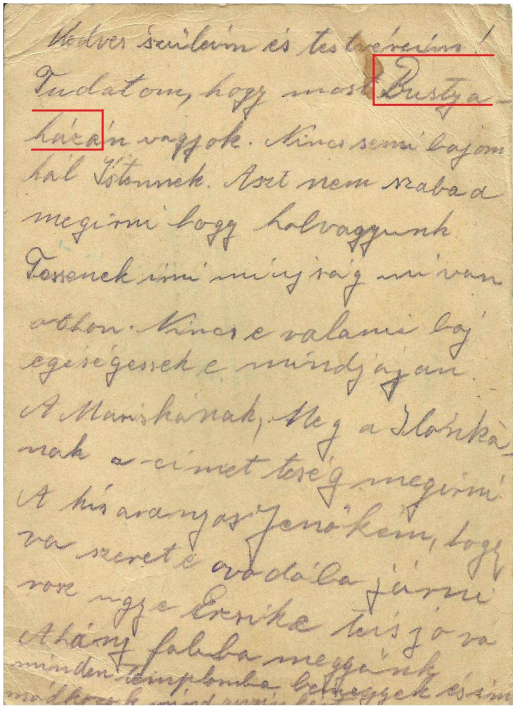

24. ábra: A lap hátoldala, a szövegben a Bustyaháza helynévvel

a bélyegzésekbe kézzel írták be. Méret 40x23 mm, az új bélyegzőkön mérve. A bélyegzések színe általában fekete, de gyakori az ibolya szín is. A bélyegzőket 1939 végén bevonták és megsemmisítették. Készült 18 darab bélyegző." A Monográfiája VI. kötetben, a IV. rész II. fejezetében, a jegyzékelőmenetek által használt bélyegzők leírásánál ismét nem találunk ilyen megnevezésű részt.

Az általam bemutatott 14. számú jegyzékelőmenet bélyegzést egy „FUPRA 024" jelzésű, csehszlovák gyártású levelezőlapra írta feladója, Rothfischer Gyula, a 2/2-es gránátvető üteg tüzér sofőrje, akinek levélcíme a 43 számú Tábori Posta. A kézírásos szövegben olvasható, hogy „most Bustyaházán vagyok. (…) Azt nem szabad megírni hogy hol vagyunk." Sajnos sem a szövegben, sem a bélyegzésben nincs dátum feltüntetve. Bustyaháza a Huszt-Taracköz vasútvonalon helyezkedik el, Huszttól a negyedik megálló. Ezen a vonalon több mozgóposta és több jegyzékelőmenet is közlekedik, azonban arra, hogy ezek közül melyik használta a bemutatott 14. számú jegyzékelőmenet bélyegzést, a PRT megfelelő köteteiben nem találtam semmiféle utalást.

A bélyegzést *Péter Csaba* barátom szívességének köszönhetően tudom bemutatni, köszönet érte!

Erdélyi kisegítő gumi bélyegzések

Dr. Palotás Zoltán a Philatelica 88/2 számában *Az 1940-ben visszacsatolt Erdélyrész pótbélyegzői* című cikkében ezeket írta: „A közhasználatúvá vált Erdély fogalom tulajdonképpen kiterjesztett jelentésű, rövidített megjelölése a történelmi Magyarországtól 1920-ban Romániához csatolt területnek: nemcsak a szoros értelemben vett Erdélyt foglalja magában, hanem egy széles kelet-magyarországi sávot is. Az Erdély elnevezést én is ilyen értelemben használom." Ennél jobban nem lehetne meghatározni azt a területet, melynek kisegítő bélyegzései bemutatásra kerülnek sorozatunk következő részeiben.

Erdély az 1940. augusztus 30.-i *Második bécsi döntés* alapján került magyar fennhatóság alá, mikor a nagyobb helységekben visszatérés alkalmi bélyegzőket is használtak. A román bélyegek használatát *nem* engedélyezték (PRT, 1940. 36. szám, I. ad 239.130/1940. I. rész, 3.a) pont). A címlapon bemutatok egy román bélyeggel

díjkiegészített román díjjegyes lapot, magyar bélyeges ál-vegyes bérmentesítéssel – ahol a román értékcikkek jelenléte a postadíj szempontjából indifferens, mivel a magyar 10 filléres bélyeg megfelel a távolsági levelezőlap díjának.

A bemutatott kisegítő gumibélyegzőket Kostyán Ákos a Magyar Bélyegek Monográfiája I. kötetében a *Ks-Pt-hE. I. Alcsoport. 1938-1940.* megnevezés alatt írja le („Különböző cégeknél rendelt öntött gumibélyegzők. Méretük új állapotban 28-30 milliméter. A keretvonal rendszerint kettős, egy vastagabb külső és egy vékonyabb belső körrel. Készült azonban egykörös kivitelben is. Középen a koronás címert, körben „Magyar Kir. Posta" szöveget, alul a sorszámot helyezték el. Szöveghatárolójel nyolcágú-, vagy hatágú csillagpár. A szöveg betűtípusa mindig groteszk, a sorszám antikva vagy groteszk."), azonban a Monográfiája VI. kötetében, nem találunk *Ks-Pt-hE. I. Alcsoport. 1938-1940.* megnevezésű részt.

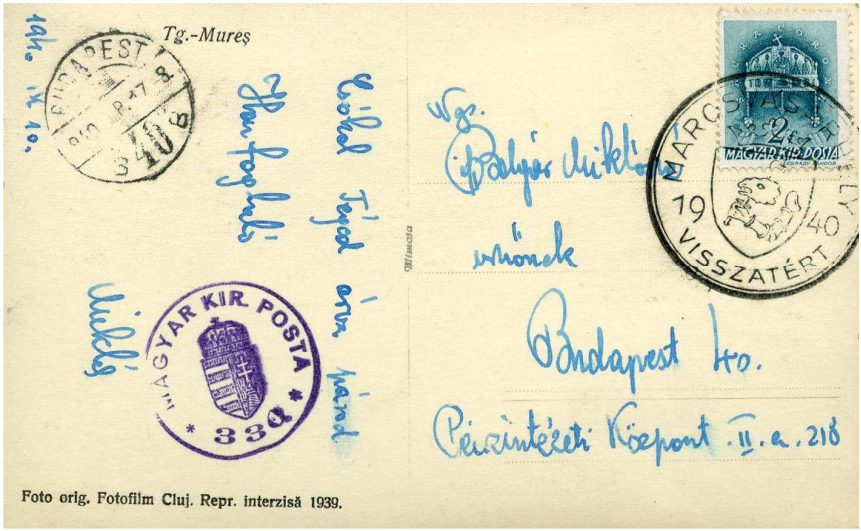

25. ábra: Képeslap egykörös kisegítő gumi bélyegzéssel

Elsőként a 330-as számú, ritkább – egykörös – bélyegzést mutatom be, egy „MAROSVÁSÁRHELY VISSZATÉRT" alkalmi bélyegzésű lapon (*25. ábra*). Az előírások szerinti felhasználás esetén a kisegítő gumibélyegzők mellett kötelező volt a helynév és a dátum feltüntetése – azonban itt erre a visszatérés alkalmi bélyegzésben lévő helynév miatt nem volt szükség A 330-as számú kisegítő gumibélyegzés használati helyeként Farkaslaka szerepel Palotás idézett cikkében – ami ellentmond a bemutatott lapnak. A Marosvásárhely képeslapon írott szövegben helységnév nincs, csak dátum: „1940. IX. 10." bérmentesítése Templom 2 filléres bélyeg, mely a szöveg üdvözlő jellege miatti kedvezményes díj. Érkezési bélyegzése „940. SEP. 17 -8" dátumjelzésű „BUDAPEST 40B" hely-keletbélyegzés.

A másodikként bemutatott, katonai hivatalos ajánlott levélen a 708-as számú, kétkörös bélyegzés látható, mellette szabályosan, kézírással az „1940 nov 21" dátum – azonban feladási helységnév – rendeletileg kötelező – feltüntetése hiányzik, valószínűleg elégségesnek

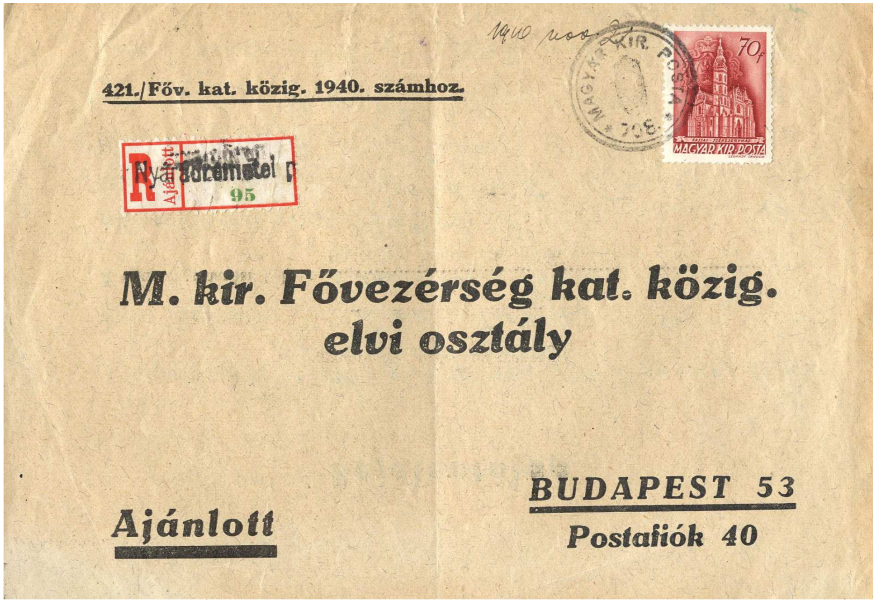

26. ábra: Katonai hivatalos ajánlott levél kétkörös kisegítő gumi bélyegzéssel

látták a biankó ajánlási ragjegyre nyomott „Nyárádremetei p" (p = pu = pályaudvar) bélyegzést (*26. ábra*). A levél bérmentesítése Templom 70 filléres bélyeg, mely a távolsági 20 grammos levél 20 fillér alapdíjából és a távolsági ajánlott levél 50 filléres díjából adódott össze.

A 330-as számú bélyegzés lila színű, a 708-as fekete. Mivel a fekete színű, Dötsch-festékes bélyegzőpárna festéke acélbélyegzők részére készült s így a gumibélyegzőket hamarosan megtámadta, ezt megelőzendő használták a 330-as számú bélyegzésnél lila színű, irodai festékpárnát.

Ismét Dr. Palotás Zoltán cikkét idézve: „Ha összevetjük egyfelől a felvidéki és kárpátaljai, másfelől az erdélyi pótbélyegzőkről fennmaradt információinkat, megállapíthatjuk, hogy az utóbbiak jóval hézagosabbak. Az erdélyi pótbélyegzők esetében nincsenek adataink használati idejük tartamára vonatkozóan. A felvidéki (kárpátaljai) pótbélyegzők csak néhány napig, vagy hétig voltak forgalomban. Feltételezhetjük, hogy az erdélyieknél is ez volt a helyzet." A bélyegzések fennmaradása esetleges, némelyikből csak 1-2 le-bélyegzés ismert – vagy éppen egy sem!

Erdélyben összesen 134 darab, különböző számú gumi kisegítő bélyegzőt használtak, némelyik helységben többet is.

A bélyegzések bemutatásának lehetőségéért köszönet *Szász György* és *Horváth József* barátaimnak!

Erdélyi acél pót-keletbélyegzések

A postaforgalom beindításához az Erdély felszabadított részeire behozott új hely-keletbélyegzők nem bizonyultak elégségesnek. Minden előrelátó igyekezet ellenére ismét nagy számban volt szükség – kisegítésképpen – pótbélyegzők alkalmazására, éspedig nemcsak a kisebb falvakban.

A román bélyegek használatát *nem* engedélyezték. A címlapon lévő *27. ábrán* bemutatok egy román bélyeggel díjkiegészített román díjjegyes lapot, magyar bélyeges ál-vegyes bérmentesítéssel – ahol a román értékcikkek jelenléte a postadíj szempontjából indifferens, mivel a magyar 10 filléres bélyeg megfelel a távolsági levelezőlap díjának. A lapot felvevő Dés postahivatal bélyegzői közül még csak az „A" jelzőbetűs készült el 1940. szeptember 7.-ére, a továbbiak („B"-től „K"-ig végül 1942-re készültek el), ezért a „MAGYAR KIR. POSTA" feliratú, „209" számú acél pót-keletbélyegzőt használták kisegítő bélyegzőként a további hely-keletbélyegzők elkészültéig. Az előírások szerint az acél pót-keletbélyegzők mellett kötelező volt a helynév feltüntetése – azonban itt erre a visszatérés alkalmi bélyegzésben lévő helynév miatt nem volt szükség 1940. október 15.-ig, amíg a visszatérés alkalmi bélyegzőket használták (PRT, 1940. 36. szám, 238.839/3.)

28. ábra: Szövegkihúzással átalakított Tábori posta lap, munkaszolgálatostól

Ezen is az Erdély visszatérésére kiadott 10 filléres bélyeg – azonban ezen van katonai cenzúrázás. Vajon miért? Ugyanis ez egy 1940. szeptember 30.-án írott Munkaszolgálatos levelezőlap. A Munkaszolgálatos egységekre – ha nem rendelkeztek Tábori posta számmal, a posta nem volt díjmentes, amiért is a lap feliratából a „TÁBORI" szó törölve van. Feladója a 203/3. század IV. szakasza munkaszolgálatosa, bélyegzése „M. KIR. POSTA 308", a rendeleti előírásoknak megfelelően kiegészítve a „Bihar" helységnév bélyegzéssel.

Erdélyben összesen 343 darab, különböző számú acél pót-keletbélyegzőt használtak, némelyik helységben többet is, és némelyik bélyegzőt több helységben is.

Filep László